

Blandede historiske Noticer.

Bidrag til danske Kongers Personahistorie og Charakteristik m. m. fra det 16de Aarhundrede.

Den nylig atter foretagne Efterøgning i Kong Christian den Førstes Capel i Roskilde Domkirke, for at gienfinde denne Konges Gravhvælving og Levninger — en Undersøgelse, om hvis Resultat man endnu venter fuldstændige Efterretninger — maatte paa en naturlig Maade henlede Opmærksomheden til den tidligere, for 262 Aar foretagne Åbning af bemeldte Kongegrav, og til de Følger, den kan have havt. I denne Anledning vil det ei være utidigt, her at meddele det nedenfor aftrykte Kongebrev, af Frederik II. om Gravens Åbning 1581, uagtet dette Brev tilforn er meddeelt (ved Hr. Conferentør. Werlauff) i et Tidsskrift, hvor man ikke let vil søge det. (Nabbes Tritogenia. IV. (1829) S. 133). Dets Aftrykning paa Ny efter Cancelliets „Siællandske Tegnesker“, kan passende bringes i Forbindelse med 4 andre Kongebreve fra det 16de Aarhundrede, der høre under den ovenfor nævnte Rubrik, og hvilke Hr. Justitsraad P. V. Jacobsen har havt den Godhed, af sine rige Samlinger at meddele til dette Tidsskrift. Ved. vil blandt disse Kongebreve gjøre opmærksom paa Nr. 2 og Nr. 5. af Frederik II., som interessante Bidrag til Tegningen af denne Konges Charakter. Ligesom Nr. 5 vidner om den lystige Godmodighed og Jævnhed, som Historien tillægger ham: saaledes viser Nr. 2 os en Diærighed og Fasthed i Sindet, der endnu mere alvorligt kommer til syne i andre Breve af Frederik II. (f. Ex. 3. Aug. 1563 til Eiler Hardenberg, hvilket Brev, ligesaa vel som det under Nr. 2 meddeelte til Johan Friis, tydeligt nok vise, at skøndt disse Breve ikke vare egenhændige Privatbrev, men officielle, maa Kongen upaatvivselt have havt umiddelbar Deel i Udtrykkene, hvori de ere affattede.) Dette, med nogle flere Bidrag til denne Konges og hans Regjerings Charakteristik, tør vi vente os meddeelte af Hr. Justitsr. Jacobsen i Tidsskriftets næste Bind.

M.

1.

Kong Christian den Andens Ønsker angaaende hans Begravelse, m. m.

1554.

Stenn Rosenparre fick Bress som epther følger.

Christiann etc. Vor Günst tilforn! Wiidt, att Wi nu haffue faaett thennd Bdschrifft, som hogborne Forste, Konning Christiern, wor

fiere Frende Teg anntuorditt haffuer, oc som samme Schriff bemellder, att Konning Christiern er begerendis, att the iiij^{te} Mark lübs, som Off elskel. Johann Friß till Heflagger, wor Cangler, oc Her Johann Rantzow, Riidder, hanom tillsagde paa wortt Slott Synnderborg till att giffue fattige Gold ¹⁾, thaa ere Wii tillfredys, att Thu wdlegger iiij^{te} Mark lübs till fattige Gold epther hanns Kierligheds Begiering, dog att Thu haffuer goet Byseende, huem samme Peninge bliffuer tillstift ²⁾. Sameledes maa Thu tillsige Konning Christiern, att, som hanns Kierlighedt giffuer tillkiennde, om the Predicanter oc Thiener, som haffuer tagett Waare paa hanns Kierlighedt, oc om hans Kierligheds Leierstedt maatte bliffue besorgitt epther hanns Dobb, thaa forhobis Off, att Gud maa lenge spare hanns Kierlighedt: medenn ther som Gud alnectiste thett saa forseett haffuer, att Wii hanns Kierligheds Dobb offuerleffuendis worder, wille Wii ther om lade bestille, saa att thett skal gaa tilbørligenn till. Och maa Thu lade hanns Kierlighedt wundertidenn, naar Thu seer Leplighedenn till, wdbrage vdi Jagtt, dog att Thu ther paa haffuer Jundseende, som Thu wedst Magtt paa liggendis er. Her wiider, att rette Teg epther, oc lad thett inngennunnde.

Dat. Kollung thend 16 Dag Junii Aar etc. MDLiii.

(Tegnelse Nr. 4. fol. 411.)

2.

Johan Friis Cangler sich Kon. Matt. Bress saa liudendis.

1565.

Frederich: Vor synnderlig Gunst tilforn. Wiider, at Wii haffue bekommit the trei thusinde Daler, som 3 Dß effther wor Begiering ³⁾ lont och forstredit haffuer, for huilken Etthers troff Willighed Wii Etther gang naadigst betalde; Wii wille thett och mett ald Naade forstille och bekennde, ther till 3 Etther wisseligenn mue forlade. Och siide Wii Etther her hos wortt Bress och Foruaringe effther Etthers Begeringe. Wii mue well bekennde, att Dß vdi thenne Thiid wedersaris mögit store Hielp og Bndsetning aff thennom, Wii Dß mindst haffde tilforladt. Wii tro och wiist, att Gudt haffuer Dß tilføyet thenne neruerendis Kriig synderligen til

¹⁾ Her mangler: maa worde udbetalt; eller beilige.

²⁾ Ved en Skrivelse af 20 December 1555 blev Rosensparre ligeledes, blandt mere, bemyndiget til at udtale blandt fattige 100 Mark Lubb efter Christian d. 2dens Bestemmelse; dog skulde han optegne, „hvor de udgives og hvem dem sanger.“

³⁾ Denne gif dog ud paa 6000 Daler, Brev af 22. Marts 1563 (Tegn. 8, 255. 56).

wort Gaffn och Beste, att Wii kunde lere att kiennde både Hedninge och Christne; thi Wii mögit haffue forfarit vdi thenne Lhiid, Wii tillforn icke haffde wist og fast suarlige haffde kund troett. Ettther hermet Guds befalenndis ¹⁾).

Datum Lundegaard 30 Martii Mar etc. 65.

(Tegnelser Nr. 8, fol. 260—61.)

3.

Om Betalingen for Kong Christian den Tredies Monument.
1569.

Peder Ore fik Konn. Matt. Breff saa liudendis ut sequitur.

Frederich etc. Wiider, att, effther som Ettther witttherliggt er, ath Wii haffue ladit bestille vdi Nederlandene enn Begrebniß till hogborne Forste, wor fiere Herre Fader, salig och hoglofflig i Hukommelse, huilken willt komme ath staa fast vdi iiii Daler, och Mesteren, som samme Arbeide skall haffue wunner Pennderne, will haffue strax paa Handen im Daler, tha bede Wii Ether och begiere, attthi wille finde Raad och fornogie paa wore Begne thenne Bressuifer, Hanns Guld smed im Daler, ther mett forne Arbeide strax maa forethagis och gaa for sig. Ether mett etc.

Datum Frederichsborg thennd 30. Ibris Anno 1569 ²⁾).

(Tegnelser Nr. 10, fol. 479.)

4.

Christian den Forstes Grav, aabnet 1581.

Till Lauge Beck att lade opthage Koning Christians thend Forste Liig.

Wiid, att, effther som Thu haffuer ladet giffue Os tilkiende, attu effther wor Befalling haffuer opthagit hogborne Furstis, hoglofflig ewiglig

¹⁾ Complimenten til Friis er noget uheldigt udtrykt, som man sees. At han imidlertid ikke var blandt dem, som Kongen dengang Intet ventede sig af, følger saavel af det forresten Bekendte, som navnlig af Udtrykkene i Brevet af 22 Marti: „da, efterdi I altid fremfor Andre har ladet Eder finde godvillig, at laane og forstærke Os med Penge“ o. s. v. Det turde imidlertid nok være, at Frederik den 2den i sin Faders Levetid ikke havde saa godt et Øie til Joh. Friis, som f. Ex. til Eiler Sædenberg. Det er ubestvist denne sidste, hvem de følgende Udtryk i Brevet sigter til, blandt ogsaa flere andre høje Embedsmænd, i. Ex. den gamle Otto Krumpen og den ene Rentemester Jochum Beck, nu og da, især i Begyndelsen af den syvårige Krig mellem Danmark og Sverige, stridsklædt til meget haarde Bedrøvelser.

²⁾ Jvf. ogsaa et i Nyt danske Magazin 1ste Bind S. 52 aftrykt Brev til Christoffer Walckendorff af 29 Marti 1580, angaaende Afgjørelsen af hvad der dengang endnu skyldtes til Rest paa Betalingen.

Thukomelse, Koning Christians ihend Forstes Graff ther vdi Roskild, och att hans Eighiste endnu er heel holden och vforderffuitt, tha, effther Wi gierne wille wide hochbet^e Heris Lengelse, huor hog och lang hand haffuer weret, bede Wi Theg och wille, atthu hans Eighiste behendelig lader opthage, och atthu siden forschaffer Os itt wiß Maall ther paa, huor lang hochbet^e Heris Liig egentlich er, och atthu Risten ther effther egen lader egen ¹⁾ tilssae. Wi sende thill Theg thett Guerd, som Thu Os haffuer tilschickit att besigte, som haffuer legit paa hochbet^e Heris Liigkiste, atthu thet ther effther egen paa Risten lader indlegge. Ther met etc.

Actum Frederichsborg 26 Mai Ao. etc. 84.

(Sicll. Tegnesse Nr. 14, fol. 46¹.)

5.

Frederik den Andens Befaling at forevise Cronborg Slot.
1587.

Gertt Rangow sich Dreff ihennnd Gerre aff Lichtensten anrørendes.
ut sequitur.

Frederich etc. Wor Gunst thilsorn! Wiid, att nerwerendis Friiherre aff Lichtensten er kommen hiid ind vdi Miiget sig att besehe och forsøge, och vdi samme Møhning nu haffuer begiffuit sig thiid offuer thill wort Slott Kronsborg, och haffuer hand høf Os affliedet och thilsagdt, att hand will gaae offuer aldt, och vdi alle Gemedes och Steder ther paa Slottet, bode offuen och nedden, førend hand samme Dag will fange Mad. Thi bede Wi Thig och wille, atthu hannum fører och foruifer paa alle Gemedes och Steder ther paa Slottit, saa well vnder Huelffuingen som paa Husit, och haffuer Thilssum met att hand forn^r sin Løffthe eptherkomer, och atthu, naar hand gaar op thill Slottit, tha lader thre Støcker affliude, och i liige Maade naar hand egien gaar nedder. Och wille Wi, atthu paa wor Begne hannum vdkuiterer aff Herbergenn ther vdi Byen. Ther met etc.

Actum Sleskeborg ihend 8 Augusti Aar etc. 1587.

(Sicll. Teg. Nr. 16, fol. 222—23.)

¹⁾ Et af disse to „egen“ (= i glen) er naturligvis en fejl.